

**សេចក្តីថ្លែងការណ៍រួមរបស់សហគមន៍អ្នកផ្តល់ជំនួយលើការអភិវឌ្ឍមនុស្ស
ដោយ លោក ជាក់គ្លីស ហ្គាដណ៍ អ្នកសម្របសម្រួលអង្គការសហប្រជាជាតិ**

កិច្ចប្រជុំក្រុមពិគ្រោះយោបល់

ថ្ងៃទី ២-៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៦ នាទីក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា

ឯកឧត្តម អស់លោក លោកស្រី

១ — ការរីកចម្រើនរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលជាប្រជាជាតិមួយអាស្រ័យលើស្ថានភាពអភិវឌ្ឍន៍នៃពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍សូមស្វាគមន៍ដល់ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាលលើកត្តាអភិវឌ្ឍន៍មនុស្ស^១ ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិហើយមហិច្ឆតាក្នុងរយៈពេលវែងត្រូវបានបង្រួមឱ្យមកនៅក្នុងគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជាសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០ និង ២០១៥ ។

២ — សូចនាករត្រួតពិនិត្យរួមលើការអភិវឌ្ឍមនុស្សកាលពីកិច្ចប្រជុំក្រុមពិគ្រោះយោបល់លើកមុនផ្ដោតលើការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការចំណាយលើផ្នែកអប់រំនិងសុខាភិបាលដើម្បីធានាឱ្យការផ្តល់សេវាកាន់តែប្រសើរឡើង ។ នៅក្នុងឱកាសប្រជុំក្រុមពិគ្រោះយោបល់ឆ្នាំ ២០០៦នេះ សូចនាករពាក់ព័ន្ធត្រូវបានពង្រឹងនិងរៀបចំសារឡើងវិញ ។

- សូចនាករស្តីពីការចំណាយលើសុខាភិបាលនិងអប់រំនឹងត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងសូចនាករត្រួតពិនិត្យរួមលើការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ។ ការផ្តល់សេវាប្រកបដោយការជឿជាក់និងជាប្រចាំពេញមួយឆ្នាំផ្តល់ភាពចាំបាច់ដល់ការចេញថវិការចំណាយ ។
- ការតាមដានមើលការអនុម័តច្បាប់ទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារនិងកិច្ចការពារជនរងគ្រោះ និងការបញ្ចប់ពង្រាងច្បាប់ប្រឆាំងការជួញដូរមនុស្សនិងការកេងប្រវ័ញ្ចផ្លូវភេទនឹងត្រូវលើកឡើងតាមរយៈ សូចនាករត្រួតពិនិត្យរួមលើច្បាប់និងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ ។

^១ ការអភិវឌ្ឍមនុស្សគឺជាដំណើរការនៃការពង្រីកការជ្រើសរើសរបស់មនុស្សដោយធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋមានអាយុវែង មានសុខភាពល្អប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិត (របាយការណ៍អភិវឌ្ឍន៍មនុស្សឆ្នាំ ២០០០) ។

- ដើម្បីធានាឱ្យមានអាទិភាពជាពិសេសលើសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជានោះមានការបង្កើនសូចនាករ ត្រួតពិនិត្យរួម លើ ការអប់រំ សុខភាព យេនឌ័រ និងមេរោគអេដស៍-ជម្ងឺអេសដី ។ នេះពិតជាការគួរឱ្យស្វាគមន៍ និងធានាឱ្យមានការចាប់អារម្មណ៍បន្ថែមទៀតលើសកម្មភាពសំខាន់ៗចាំបាច់ដើម្បីឱ្យមានការរីកចម្រើន ។

៣ — សុខភាពស្ត្រី : ខណៈពេលដែលមានការរីកចម្រើនក្នុងការកាត់បន្ថយអត្រាសុខភាពផ្តល់កំណើតនិងក្នុងការបង្កើន ចំនួនស្ត្រី ដែល ប្រើប្រាស់សេវាពន្យាកំណើតនិងការទទួលបានការពិគ្រោះមុនពេលសំរាល ក៏នៅមានស្ត្រីជាងមួយភាគប្រាំ រោយពី ១៥ ដល់ ៤៤ ឆ្នាំ ដែលបានស្លាប់ដោយជម្ងឺទាក់ទង នឹងការមានផ្ទៃពោះនិងការសម្រាលកូនផងដែរ ។ តួលេខ ដ៏គួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលនេះស្នើឱ្យមានការវាយតម្លៃដោយប្រយ័ត្នប្រយោជន៍នូវសភាពការណ៍នេះ ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ នៃអន្តរាគមន៍ដែលមាន និង ទាំងការលើកកម្ពស់ស្ថានភាពអាហារូបត្ថម្ភរបស់ស្ត្រីជាមាតានិងសេវាសុខភាពជាចាំបាច់ ។

៤ — ការអប់រំ : ប្រទេសកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនលើការបង្កើនការទទួលបានការអប់រំមូលដ្ឋាន ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ ពាក់កណ្តាលនៃកុមារនៅកម្ពុជានៅមិនទាន់បានបញ្ចប់ការអប់រំថ្នាក់បឋមសិក្សា ។ កង្វះខាតគ្រូដែលមាន ការបណ្តុះបណ្តាល និង សម្ភារៈអប់រំក៏ដូចជាភាពក្រីក្រមានន័យថាកុមារដែលហួសអាយុចូលសិក្សាភាគច្រើនត្រូវនៅ ជាប់រាំងត្រឹមកម្រិតបឋមសិក្សា ។ កុមារពិការកាយសម្បទា កុមារកំព្រា កុមារមកពីក្រុមប្រជាពលរដ្ឋភាគតិច និង អ្នកក្រីក្រទទួលបាននូវសេវាអប់រំសាធារណតិចតួច ។ យើងសង្ឃឹមថាការផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ជាថ្មី របស់រដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងសង្គមស៊ីវិលលើវិស័យអប់រំសម្រាប់កុមារគ្រប់រូបនឹងធានាឱ្យកុមារបានចុះឈ្មោះចូលរៀន និងបញ្ចប់ ការសិក្សា ដោយពិតជូនដល់ការឧត្តម្ភតាមចាំបាច់និងធ្វើការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសលើកុមារិនិងកុមារដែលត្រូវការ ការយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេស ។

៥ — យេនឌ័រ : ការបញ្ចូលយេនឌ័រគឺជាមធ្យោបាយដោះស្រាយវិសមភាពក្នុងការទទួលបានការអប់រំ កម្រិតអក្ខរកម្មស្ត្រី អត្រាដំណឹងនៃពលកម្មកុមារី និង វិសមភាពយេនឌ័រក្នុងការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណ ។ ការបញ្ចូល យេនឌ័រក៏ជា មធ្យោបាយមួយដើម្បីបង្កើនកម្រិតតំណាងស្ត្រីនៅក្នុងតំណែងធ្វើការសម្រេចចិត្ត ដែលបច្ចុប្បន្ននេះនៅមាន កម្រិតទាបនៅឡើយ ។ កម្មវិធីនារីរតន៍ទី២ និង យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណបានបញ្ចូលការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល លើ ការបញ្ចូលយេនឌ័រ និងទទួលស្គាល់តម្រូវការដើម្បីពង្រឹងនិងអនុវត្តច្បាប់ ។ យើងទទួលស្គាល់របាយការណ៍ របស់ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្លែងទៅកាន់គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកការលប់បំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹង ស្ត្រី ហើយការពិចារណារបស់គណៈកម្មាធិការលើរបាយការណ៍នោះនៅខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៦ ។ យើងក៏សូមទទួលស្គាល់

ដែរថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានបង្កើតច្បាប់ថ្មីមួយទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារកាលពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ និងក្នុងនាម ជាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ យើងនៅតែផ្ដោតលើការគាំទ្រការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាប្រឆាំងស្ត្រី ។

៦ — មេរោគអេដស៍-ជំងឺអេដស៍ : ប្រទេសកម្ពុជាមានការរីកចម្រើន យ៉ាងចំសម្បើមក្នុងការសម្រេចបានគោលដៅ ទាក់ទងនឹងការទប់ស្កាត់មេរោគអេដស៍-ជំងឺអេដស៍ ។ អត្រាឆ្លងមេរោគអេដស៍ក្នុងចំណោមមនុស្សអាយុពី ១៥ដល់ ៤៩ ឆ្នាំបានធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងពី ៣% ក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៧ មកដល់ ១.៩% នៅឆ្នាំ ២០០៥ (ដោយសម្រេចបានលើសចំណុចដៅ ២.៣%) ។ ខណៈពេលដែល លទ្ធផលនេះមានលក្ខណៈគួរជាទីលើកទឹកចិត្ត ក៏យើងត្រូវលើកឡើងនូវកង្វល់លើចំណុច ផ្សេងៗទៀត។ ចំណុចទាំងនេះរួម មានការកើនឡើងនូវអត្រាឆ្លងមេរោគពី ប្តីទៅប្រពន្ធនិងពីម្តាយទៅកូនដែលជា និន្នាការឆ្លងថ្មី ។ យុទ្ធសាស្ត្រអន្តរាគមន៍ សាមញ្ញៗដើម្បីទប់ស្កាត់ជំងឺនេះដោយផ្ដោតលើក្រុមប្រជាពលរដ្ឋរស់នៅទីក្រុង និងក្រុមប្រឈមមុខខ្លាំងជាងគេត្រូវតែបំពេញដោយវិធីសាស្ត្រដែលលើកឡើងពីភាពងាយទទួលរងគ្រោះក្នុងផ្នែកដ៏ធំ និងប្រជាពលរដ្ឋ រួមទាំងបញ្ហា នៃការកើនឡើងការប្រើប្រាស់ថ្នាំញៀន ។ ការសម្រេចបានការព្យាបាលនិងការការពារ រោគរបេងជាការសំខាន់ដោយប្រើការព្យាបាលដោយមានការត្រួតពិនិត្យផ្ទាល់ (DOTS) នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះនៅគ្រប់ មណ្ឌលសុខភាពទាំងអស់ ដោយទទួលបាននូវអត្រាព្យាបាលដ៏ល្អ ។

៧ — សូចនាករត្រួតពិនិត្យថ្មី : រដ្ឋាភិបាលបានបង្ហាញថាការធ្វើឱ្យសម្រេចបានការអភិវឌ្ឍមនុស្សគឺជាការអាចធ្វើទៅបាន តាមរយៈការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពដែលទទួលបានការឧបត្ថម្ភធនគ្រប់គ្រាន់និងមានប្រសិទ្ធភាពដោយផ្អែកលើ គោលនយោបាយដែលមានការកំណត់ទិសដៅ ។ ជាដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ យើងជឿជាក់ថាមានវិស័យបួនសំខាន់ៗដែល ត្រូវការការយកចិត្តទុកដាក់នាឆ្នាំខាងមុខនេះ ។

- ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងសេវាសុខភាព - ដោយធ្វើការផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់លើសុខភាពស្ត្រីជាមាតា ដោយ ឱ្យមានចូលរួមកាន់តែច្រើនពីបុគ្គលិកសុខាភិបាលមានជំនាញក្នុងការជួយសម្រាលកូន ។
- ការទទួលបានការអប់រំកាន់តែប្រសើរឡើងនិងមានគុណភាពតាមរយៈការបង្កើនការចុះឈ្មោះចូលរៀននៅកម្រិត បឋមសិក្សាពេលកុមារអាយុបានប្រាំមួយឆ្នាំនិងបង្កើនការសិក្សាឱ្យបានចប់ការអប់រំបឋមសិក្សាពី ថ្នាក់ទីមួយ ដល់ទី ប្រាំបួន ។
- ការអនុវត្តផែនការសកម្មភាពជាតិដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងស្ត្រី ។
- បង្កើនកម្រិតនៃការការពារប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ការថែរក្សាគាំពារ និងអន្តរាគមន៍ ចំពោះអ្នករស់នៅដើម្បី កាត់បន្ថយការប៉ះពាល់និងអត្រាឆ្លងមេរោគអេដស៍-ជំងឺអេដស៍ ។

៨ — សេចក្តីសន្និដ្ឋានរួម : ការអភិវឌ្ឍមនុស្សគឺជាចំណុចស្នូលនៃការអភិវឌ្ឍប្រជាជាតិទាំងមូល ហើយអាចសម្រេចបាន តាមរយៈការវិវត្តច្រើនលើការអភិវឌ្ឍ សន្តិភាពនិងសន្តិសុខ និង សិទ្ធិមនុស្ស^២ ។ ការតាមដានមើល ការវិវត្តច្រើននៃ ការអភិវឌ្ឍមនុស្ស នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះរួមមានការកំណត់និងតាមដានអត្រានៃការចំណាយទៅលើវិស័យសុខាភិបាល និងអប់រំ។ ហេតុដូច្នេះហើយដើម្បីឱ្យស្របតាមផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ សូចនាករត្រួតពិនិត្យរួមក៏នឹងផ្តោត លើបញ្ហាសំខាន់ៗ ដូចជា ការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងការផ្តល់សេវានិងយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍សម្រាប់សុខភាព ការអប់រំ មេរោគ អេដស៍-ជំងឺអេដស៍ និង យេនឌ័រ ។ យើងនៅតែ ប្តេជ្ញាចិត្តគាំទ្ររាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងការអនុវត្តផ្នែកដ៏សំខាន់ៗ ទាំងនេះនៃផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ហើយនឹងបន្តសហការជាមួយក្រសួងនានា អាជ្ញាធរជាតិ និងជាមួយសង្គម ស៊ីវិល ដើម្បីគាំទ្រសកម្មភាពដែលបានកំណត់និងយល់ព្រមចាំបាច់ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវ គោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ សហស្សវត្សរ៍កម្ពុជា។

^២ កិច្ចប្រជុំកំពូលអង្គការសហប្រជាជាតិ កាលពី ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៥ ។